Qorti tal-Magistrati (Malta)

Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali

Magistrat Dr. Claire L. Stafrace Zammit B.A. LL.D.

Il-Pulizija
[Spettur Hubert Cini]

vs

Joanne Zerafa

Kumpilazzjoni Numru: 864/13

Illum, 25 ta' Frar, 2019

Il-Qorti,

Rat l-akkuzi migjuba kontra Joanne Zerafa detentrici tal-Karta tal-Identita' bin-numru 370589M akkuzata talli nhar l-24 ta' Dicembru 2012 ghall-habta tat-08:10 hrs, gewwa Marsascala, waqt li kienet qed issuq jew fil-pussess ta' vettura Toyota Vitz, bin-numru tar-registrazzjoni DBR074, b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl'arti jew fil-professjoni

taghha jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti involontarjament ikkagunat il-mewt ta' Carmelo Cucciardi minn Haz Zabbar,

U aktar talli fl-istess data, hin, lok u cirkustanzi b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, involontarjament ikkagunat offiza ta' natura hafifa fuq il-persuna ta' Gemma Cucciardi minn Haz Zabbar skond ma ccertifikat Dr. Elaine Pace Spadaro MD,

U aktar talli fl-istess data, hin, lok u cirkustanzi, saqet l-imsemmija vettura b'manjiera bla kont, traskurata u perikoluza.

Il-Qorti giet mitluba sabiex minbarra l-piena li jidrilha xierqa tapplika ukoll skwalifika minn kull licenzja tas-sewqan ghal zmien li jidrilha xieraq.

Rat in-nota tal-Avukat Generali datata hamsa (5) ta' Marzu elfejn u hmistax (2015) permezz ta' liema baghat lill-imputata biex tigi gudikata minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali kif mahsub fl-artikoli:

1. Fl-artikolu 225(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
2. Fl-artikolu 226(1)(c) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
3. Fl-artikoli 15(1)(a) u 15(3) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta; u
4. Fl-artikoli 17, 31 u 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat li l-imputata ma kellhiex oggezzjoni li l-kaz jitkompla bi procedura sommarja.

Semghet il-provi u t-trattazzjoni tal-partijiet.

Rat l-atti processwali.

Ikkunsidrat

Illi dan il-kaz jirreferi ghall-incident li sehh fl-24 ta' Gunju elfejn u tnax (2012) ghall-habta tat-tmienja u ghaxra ta' filghodu (8.10 a.m.) fi Triq San Gwakkin, Marsascala u li fih l-imputata Joanne Zerafa kienet qed issuq vettura ta' tip Toyota Vitz bin-numru ta' registrazjoni DBR 074 u li bhala konsegwenza Carmelo Cucciardi tilef hajtu u l-mara tieghu Gemma Cucciardi garrbet griehi hfief. Illi dwar dan l-incident inzammet inkjesta, fil-kors ta' liema inhatru diversi esperti.

Illi mill-provi migbura mill-esperti nominati u l-kostatazzjonijiet li ghamlu dawn l-esperti, kif ukoll il-provi migbura mill-pulizija li nvestigaw dan il-kaz u cioe' dawk tal-imputata u tal-parte civile Gemma Cucciardi, jistghu jghinu biex il-Qorti tkun tista' tasal ghal certi konkluzjonijiet.

Illi mix-xhieda ta' **<u>Gemma Cucciardi</u>** johrog illi dakinhar ta' lejliet il-Milied tas-sena elfejn u tnax, hi u r-ragel taghha ddecidew illi jaghmlu mixja twila u fil-fatt dawn marru t-triq ta' Wied il-Ghajn. Waqt li kienu mexjin ir-ragel taghha qabdilha jdejha u qallha sabiex jigru ftit ghaliex kienet gejja

karozza b'certu velocita' biex imbaghad ftit tal-metri wara mxew wara xulxin ghaliex kien hemm blata tohrog 'il barra u baqghu hekk jimxu wara xulxin. Hija tkompli tghid illi meta hi kienet quddiem u hu warajha f'daqqa wahda tarah itir minn quddiema xi tliet (3) metri u ratu bid-demm. Hija tghid illi l-karozza li tajritu baqghet sejra ghal xi ftit metri biex imbaghad waqfet ftit 'il quddiem.

Is-Sinjura Cucciardi tkompli tghid ukoll illi hi u r-ragel taghha kienu miexjin fil-genb tat-triq peress li ma kienx hemm bankina (li saret wara l-incident) u fil-genb kien hemm linja bajda li kienet wieghsa xi zewg (2) piedi u dawn kienu qeghdin jimxu 'l gewwa minnha.

Ix-xhud tkompli tghid illi meta r-ragel taghha ttajjar huwa laqatha u b'konsegwenza garrbet tbengila fil-koxxa tal-lemin. Hija tghid illi x-xufier tal-vettura qatt ma harget mill-karozza u kienu n-nies li waqfu li bdew jghinu lir-ragel taghha. Irrizulta illi wara li r-ragel taghha ttiehed l-isptar kien iccertifikat mejjet wara tliet (3) operazzjonijiet f'rasu.

Illi mix-xhieda ta' **<u>Dr. Elaine Pace Spadaro</u>** li kienet invistat lill-vittma Gemma Cucciardi dakinhar tal-incident irrizulta illi hija kellha tbengila fuq in-naha ta' barra tal-koxxa ta' cirka hames (5) centimetri (Dok. EPS 1 a fol. 13 tal-process).

Illi mir-rapport tal-espert **<u>Mario Buttigieg</u>** esebit fl-atti tal-inkjesta (fol.-82 *et seq*) johrog illi dakinhar tal-incident it-triq kienet xotta waqt li t-temp kien tajjeb ghalkemm il-vizibilita' kienet ristretta minhabba l-pozizzjoni ta' kif kienet ix-xemx fil-hin tal-access. Huwa rrelata wkoll illi l-vettura mertu tal-incident garrbet hsarat moderati fuq quddiem minhabba l-impatt. Huwa jkompli jghid illi fil-mument tal-incident il-vettura inkwistjoni kienet qed tahdem tajjeb b'mod partikolari l-brejkijiet kienu qeghdin jorbtu sew u anke l-*isteering* kien funzjonanti.

Illi waqt il-qadi ta' dmirijietu l-espert Mario Butigieg sema' diversi xhieda fosthom dik tal-imputata Joanne Zerafa wara s-soliti twissijiet xehdet illi hija kienet sejra ghand habiba taghha Wied il-Ghajn u ddecidiet li tghaddi minn Triq San Gwakkin. Illi

din qatt ma kienet ghaddiet minnha. Hija tghid illi ghalkemm ma tiftakarx jekk kien hemm vetturi quddiemha tghid illi x-xemx kienet qawwija f'ghajnejha u ma setghetx tara sew. Hija tghid illi dakinhar ma kinitx liebsa nuccali tax-xemx peress li kienet hallietu d-dar. Hija ghalhekk nizzlet is-*sun visor* izda xorta ma sewa' ghal xejn. Hija tghid ukoll illi bhala velocita' kienet miexja b'xi hamsin (50) kilometru fis-siegha. Hija tghid ukoll illi ma ratx nies fit-triq u hija waqfet peress li semghet xi hoss man-naha tal-hgiega tal-passiggier tinkiser. Hija tghid li waqfet, harget mill-karozza u rat il-mara tghajjat ghal-ghajjut.

L-espert jikkonkludi illi t-triq fejn sar l-incident hija pjuttost dritta u m'hemm l-ebda ostakolu fil-vizibilita' ghas-sewwieqa u l-anqas ghall-*pedestrians* li jkunu qeghdin juzaw it-triq. Ghaldaqstant il-vizibilita' mhix ristretta minn ebda ostakolu. Illi dan jghid ukoll illi fit-triq inkwistjoni hemm limiti ta' velocita' ta' tmenin (80) kilometru fis-siegha. Illi dan jghid illi l-imputata kienet qed issuq madwar tmenin (80) kilometru fis-siegha u cioe' ghalkemm kienet fil-limitu tal-velocita' izda jghid ukoll illi meta l-vizibilita' tkun wahda ristretta l-velocita'

ghandha tkun hafna anqas minn dak stabbilit (u cioe' circa 28kfs – pg 28 tar-relazzjoni).

Rat ir-rapport mahluf tal-espert tas-SOCO u cioe' **PS404 Paul Camilleri** konsistenti f'faxxikolu ta'ritratti tal-incident.

Semghet il-patologisti u cioe' **Profs Marie Therese Camilleri Podesta** u **Dr. Ali Salfraz** fejn ikkonfermaw ir-rapport tal-awtopsja mmarkat bhala Dok. MTC (fol. 156 tal-process) u jikkonkludu illi l-kawza tal-mewt ta' Carmelo Cucciardi kienet minhabba trawma kbira fir-ras wara incident tat-traffiku ghalkemm nstabu tracci wkoll ta' mard relatat mal-*bronchopneumonia* u tal-qalb.

Semghet ukoll ix-xhieda ta' **Dr. Maryrose Cassar** li ezaminat lil Carmelo Cucciardi fid-Dipartiment tal-Emergenza u wara li saritlu *CT Scan* hareg li dan kien qed isofri minn diversi ksur kbir f'rasu kif ukoll min-nefha f'mohhu. Kellu wkoll diversi *injuries* fil-pulmun it-tnejn u ksur fil-kustilji, qasma zghira fil-

fwied u xi demm mal-kilwa (Dok. MRC – a fol. 167 tal-process).

Rat il-verbal tal-parte civile datat sitta u ghoxrin (26) ta' Frar elfejn u tmintax (2018) fejn gie dikjarat illi l-parte civile Gemma Cucciardi thallset pjenament bhala danni civili.

Illi finalment semghet ix-xhieda tal-imputata **Joanne Zerafa** li bazikament ikkonfermat dak li kienet gja xehdet quddiem l-espert Mario Buttigieg u qalet illi meta giet ix-xemx f'wiccha nizzlet is-*sun visor* u naqqset il-velocita' qabel ma semghet hoss u waqatilha l-hgiega ta' quddiem tal-karozza min-naha tal-passiggier. Hija spjegat ukoll illi dakinhar kienet l-ewwel darba li ghaddiet minn dik it-triq.

Ikkunisdrat

Illi peremzz tal-proceduri odjerni l-imputata qed tigi addebitata bl-omicidju involontarju ta' Carmelo Cucciardi u

griehi involontarji hfief a dannu ta' Gemma Cucciardi; u ta' sewqan bla kont, traskurat u perikoluz.

Illi l-artikolu 225 tal-Kodici Kriminali kien jipprovdi hekk fid-data tal-incident u cioe':

> *"(1) Kull min, b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni, jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni tiegħu, jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti, jikkaġuna l-mewt ta' xi ħadd, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena ta' priġunerija għal żmien mhux iżjed minn erba' snin jew multa mhux iżjed minn ħdax-il elf sitt mija u sitta u erbgħin euro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (11,646.87).*
>
> *(2) Meta min ikkommetta r-reat ikun kkaġuna l-mewt ta' iżjed minn persuna waħda jew meta flimkien mal-mewt ta' persuna jkun ikkaġuna ukoll offiża fuq il-persuna ta' xi persuna jew persuni oħra l-piena*

għandha tkun dik ta' priġunerija bejn ħames sa għaxar snin."

Ikkunsidrat

Illi biex jirrizulta d-delitt ta' offiza involontarja hemm bzonn li *"tirrikorri kondotta volontarja negligenti konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb (imprudenza), negligenza, traskuragni, jew ta' hila (imperizja) f'l-arti jew professjoni, jew konsistenti specifikatament fin-nuqqas ta' osservanza tal-Ligijiet, regolamenti u ordnijiet li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz involontarju. Ghall-accertament tal-htija minhabba f'kondotta negligenti, ghandu jsir il-konfront tal-kondotta effettivament adoperata ma' dik ta' persuna li s-sapjenza rumana identifikat mal-bonus pater familias; dik il-kondotta, cioe', illi fil-kaz konkret kienet tigi wzata minn persuna ta' intelligenza, diligenza u sensibilita' normali; kriterju dan li filwaqt li jservi ta' gwida oggettiva ghall-gudikant, ihallih fl-istess hin liberu li jivvaluta d-*

diligenza tal-kaz konkret." (Il-Pulizija vs Louis Portelli - Appell Kriminali deciza 04.02.1961).

Illi dan il-principju huwa ben stabbilit fil-gurisprudenza taghna. Il-Qorti ta' l-Appell Kriminali f'sentenza aktar recenti minn dik hawn fuq ikkwotata, wara li ghamlet referenza ghall-bran hawn fuq riprodott esprimiet ruhha hekk:

> ***"Kif jispjega l-gurista Taljan Francesco Antolisei, biex wiehed jifhem l-essenza vera tal-kolpa wiehed irid izomm f'mohhu li fil-hajja socjali spiss jinholqu sitwazzjonijiet li fihom attivita' diretta ghal xi fini partikolari tista' taghti lok ghall-konsegwenzi dannuzi lil terzi. L-esperjenza komuni jew l-esperjenza teknika -- cioe' l-esperjenza komuni ghall-bnedmin kollha jew dik l-esperjenza ta' kategorija ta' nies li jesplikaw attivita' partikolari -- tghallem li f'dawn il-kazijiet wiehed ghandu juza certi prekawzjonijiet bil-ghan li jevita li l-interessi tal-ohrajn jigu pregudikati. "Sorgono per tal modo,"***

ikompli dan l-awtur, "delle regole di condotta. Spesso si tratta di semplici usi socjali, come, per es., quello per cui il possessore di un'arma da fuoco e' tenuto a scaricarla, quando la depone in un luogo frequentato. Non poche volte interviene lo Stato od altra autorita', pubblica o privata, a fissare queste regole, disciplinando determinate attivita', piu' o meno pericolose, in modo da prevenire, per quanto e' possibile, conseguenze nocive per i terzi....Il reato colposo nasce sempre e soltanto dall'inosservanza di talune delle norme indicate. L'infrazione giustifica nei confronti dell'agente un rimprovero di leggerezza. Il giudice dice all'imputato: tu non sei stato cauto e diligente come avresti dovuto. Il rimprovero, cosi' formulato, e' la conseguenza caratteristica del reato colposo, perche' nel reato doloso il giudice rimprovera al reo di aver voluto il fatto proibito, mentre nel fatto incolpevole (il c.d. caso fortuito) nessun biasimo puo' muoversi all'agente. Riteniamo, pertanto, che l'essenza della colpa debba ravvisarsi

nella inosservanza di norme sancite dagli usi o espressamente prescritte dalle autorita' allo scopo di prevenire eventi dannosi (Antolisei, F., Manuale di Diritto Penale, Parte Generale, Giuffre' (Milano), 1989, pp. 322- 323).

Din il-Qorti taqbel perfettament ma' din l-esposizjoni. In fatti, l-artikolu 225 tal-Kodici Kriminali taghna jirreferi ghar-regoli ta' kondotta derivati mill-esperjenza komuni jew teknika bil-kliem "nuqqas ta' hsieb", "traskuragni", u "nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni", filwaqt li dawk ir-regoli ta' kondotta statutorjament stabbiliti huma indikati bil-kliem "nuqqas ta' tharis ta' regolamenti". Hu appena necessarju jinghad li b'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti il-legislatur mhux qed jirreferi biss ghal legislazzjoni sussidjarja (li tigi fis-sehh permezz ta' avvizi legali, Page 13 of 22 notifikazzjonijiet tal-Gvern, ordnijiet etc.) izda ghal kull forma ta' kondotta statutorjament stabbilita, u ghalhekk qed jirreferi

ukoll ghal dawk ir-regolamenti promulgati minn enti privati (per ez., irregolamenti infassra minn sid ta' fabbrika biex jipprevjeni hsara ghal kull minn jahdem jew jidhol f'dik il-fabbrika). In fatti, kemm fil-Codice Zanardelli kif ukoll fil-Codice Rocco, l-espressjoni uzata hi "inosservanza di leggi, regolamenti, ordini o discipline". Il-Qorti tikkonkludi fuq dan il-punt billi tissottolinea li anke fil-kaz ta' nuqqas ta' tharis ta' regolamenti l-essenza tal-kolpa hi l-istess bhal fil-kaz ta' nuqqas ta' hsieb, traskuragni jew imperizja. In-nuqqas ta' osservanza ta' regoli stabbiliti minn xi awtorita' ghat-tharis ta' terzi tammonta ghal negligenza jew imprudenza, il-ghaliex huwa certament imprudenti jew negligenti mhux biss min jitraskura li jiehu dawk il-prekawzjonijiet indikati mill-esperjenza ordinarja tal-hajja, izda wkoll min jitraskura li josserva dawk il-prekawzjonijiet specifikatament preskritti minn xi awtorita'. .... Jekk il-prudenza tikkonsisti f'illi persuna taghmel dak li hu ragonevolment mistenni minnha sabiex tipprevjeni l-

konsegwenzi dannuzi ta' ghemilha, l-imprudenza, li hi negazzjoni ta' din il-virtu', tikkonsisti f'illi wiehed jaghmel avventatament dawk l-affarijiet li messu preveda li setghu jikkagunaw hsara. It-traskuragni, mill-banda l-ohra, timplika certu non-kuranza, certu abbandun kemm intellettiv kif ukoll materjali. Fiz-zewg kazijiet pero', il-hsara tkun prevedibbli ghalkemm mhux prevista; kieku kienet ukoll prevista wiehed ikun qieghed fil-kamp doluz b'applikazzjoni tad-dottrina tal-intenzjoni pozittiva indiretta." (Il-Pulizija vs Richard Grech - deciza 21.03.1996)

Illi f'sentenza ohra taghha bl-ismijiet <u>**Il-Pulizija vs Saverina sive Rini Borg**</u> (deciza 31.07.1998), il-Qorti tal-Appell Kriminali regghet ghamlet ezami approfondit tad-dottrina u gurisprudenza in tema u wara li rriaffermat dak li qalet il-Qorti fis-sentenza <u>**Il-Pulizija vs Louis Portelli**</u> kompliet tghid hekk:

"Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuz, hemm necessarjament l-element ta' attivita' dirett ghal xi

fini partikolari li minhabba nuqqas ta' certu prekawzjonijiet jistghu jigu lezi jew danneggjati jew ippregudikati l-interessi ta' terzi. ... Hemm diversi forom ta' kondotta kolpuza derivanti minn atti ta' negligenza, imprudenza, imperizja u non-osservanza ta' ligijiet, regolament, ordnijiet u simili: L-imprudenza tigi mill-agir ta' xi hadd minghajr ma jiehu l-opportuni kawteli. In-negligenza tigi mid-disattenzjoni u disakkortezza tal-agent fil-kondotta tieghu. L-imperizja hija l-forma specifika tal-kulpa professjonali, cioe', kif jghid il-Manzini: "inettitudine e insufficienza professionale generale e specifica, nota all'agente, di cui egli vuole non tener conto." Il-kulpa tista' tkun dovuta ukoll ghal non osservanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-awtorita' pubblika dwar xi attivita' determinata u specifika bl-iskop li jigi evitat il-possibilita' ta' hsara u dannu lil terzi, cioe', dawk li jkollhom l-element tal-prevenzjoni, ... Taht dawn il-forom ta' kondotta

kolpuza sia minhabba imprudenza, negligenza, u imperizja, sia minhabba nuqqas ta' osservanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, hemm differenza essenzjali, dik tal-prevedibilita'. Il-prevedibilita' tibqa' essenzjali taht kull forma ta' kulpa, izda fi gradi differenti. Hi tibqa' dejjem in-nota saljenti f'kull forma ta' kondotta kolpuza, izda ghandha gradi differenti f'kull kaz ta' imprudenza, negligenza u imperizja, mentre hija prezunta fil-forma l-ohra fejn si tratta ta' reati minhabba nonosservanza ta' ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili. F'dawn il-kazijiet mhux possibbli jew ammess lill-agent li jressaq prova ghall-kuntrarju. Hija hawnhekk prezunzjoni assoluta. Ma jistghax l-agent jghid li dak l-event dannuz li gara minhabba in-nuqqas ta' osservanza da parti tieghu ta' xi regolament ma kienx wiehed prevedibbli ghalih. Kif jghidu diversi awturi, dan hu kaz fejn dan l-element tal-prevedibilita' tal-legislatur qed jissosstitwixxi dik tal-agent. Hu precizament ghalhekk li kondotta

kolpuza hija definita bhala kondotta voluntarja li tikkaguna event dannuz, mhux volut, izda prevedibbli, li seta' jigi evitat bl-uzu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad ta' persuna normali."

Illi f'din l-istess sentenza il-Qorti qalet ukoll li:

"Hu risaput li dan l-element tal-prevedibilita', fil-kaz tal-kolpuz fil-kamp penali hu, kif jesprimi ruhu l-Archbold "a reckless disregard for the safety of others" u hu propju dan li jgib in-negligenza kriminali."

Illi ghalhekk dak li jrid jigi pruvat f'kaz ta' offiza involontarja huwa "kondotta volontarja negligenti konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb (imprudenza), negligenza, traskuragni, jew ta' hila (imperizja) fl-arti jew professjoni, jew konsistenti specifikatament fin-nuqqas ta' osservanza tal-Ligijiet, regolamenti u ordnijiet li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz involontarju". Applikati dawn il-principji

ghall-kaz in ezami biex jissussistu l-ewwel zewg imputazzjonijiet irid jigi pruvat kondotta volontarja u negligenti (kif hawn spjegat) tal-imputata u ness ta' kawzalita' bejn din il-kondotta u l-offiza kkagunata lill-vittmi.

Illi dwar l-obbligi ta' sewwieqa u pedestrians issir referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza bl-ismijiet **Il-Pulizija vs Mario Angelo Zammit** (Dec. – 30.09.2009) fejn intqal is-segwenti:

> *"Issa, minn ezami ta' bosta sentenzi, hija evidentement distingwibbli x' ghandha tkun l-imgieba tas-sewwieq u tal-pedestrian, qua utenti tat-triq:- (1) "Driver ghandu juza d-diligenza kollha biex jevita pedestrian li jaqsam it-triq anke jekk il-pedestrian jaqsam negligentement u ghalhekk ghandu jigi ritenut responsabbli jekk ikun naqas minn xi dmir tieghu b'mod li jkun pogga ruhu f'posizzjoni li ma setghax jevita l-investiment ta' pedestrian. Il-kaz li fih id-driver jista' jkun ezentat*

mir-responsabilita` hu dak biss fejn il-pedestrian, b'xi att inaspettat u subitaneu, jew xort'ohra b'xi ghemil tieghu, ikun qieghed lid-driver f'posizzjoni li, anke bl-uzu tad-diligenza mehtiega, dan ma setghax assolutament jevita l-investiment" - "Il-Pulizija -vs Dockyard PC 347 Carmel Mifsud", Appell Kriminali, 26 ta' Gunju 1954 (Kollez. Vol. XXXVIII P IV p 859). (2) "Il-pedestrian ghandu certament drittijiet fic-cirkolazzjoni tat-traffiku, imma ghandu wkoll obbligi. Jekk il-pedestrian ikun qieghed ruhu f'post fejn mhux suppost ikun, u driver li jkun qed isuq karozza b' mod regolari jsib ruhu f'posizzjoni ta' emergenza subitanea minhabba fih, dak id-driver ma ghandux jigi ritenut hati ta' sewqan perikoluz u tal-konsegwenzi li jista' jsofri dak il-pedestrian f'dik il-konsegwenza" - "Il-Pulizija -vs- Alfred Caruana", Appell Kriminali, 14 ta' Mejju 1955 (Kollez. Vol. XXXIX P IV p 1031). (3) "Il-pedestrian ghalkemm ghandu dritt li jkun fil-karreggjata biex jaqsam certament ghandu wkoll id-dover li juza prudenza biex jaqsam

'with reasonable dispatch'. Aktar u aktar tehtieg dik l-attenzjoni tal-pedestrian meta si tratta ta' uncontrolled crossing" - "Il-Pulizija -vs- Joseph Formosa", Appell Kriminali, 4 ta' April 1959 (Kollez. Vol. XLIII P IV p 1027). (4) "Hu veru li anki l-pedestrian ghandu d-doveri tieghu fit-traffiku stradali; imma biex driver ta' karozza li jinvesti pedestrian u jikkagunalu offizi fuq il-persuna tieghu jista' jiskolpa ruhu, jehtieg li jirrizulta li l-kawza unika u determinanti ta' l-investiment kienet tikkonsisti fil-komportament imprudenti tal-pedestrian li gie milqut; u ma tistax tigi nvokata mid-driver l-iskriminanti ta' l-emergenza subitanea meta tikkonkorri l-kolpa ta' l-awtista, li tkun impedietu milli jevita l-konsegwenzi ta' l-emergenza. Il-konducenti ta' vetturi ma ghandhomx jipprezumu normalita` perfetta ta' komportament tal-pedestrian imma ghandhom dejjem jivvalutaw tajjeb il-kontingenzi stradali u jirregolaw il-velocita` taghhom b'margini sufficjenti ta' sikurezza" - "Il-Pulizija -vs-

George Muscat", Appell Kriminali, 6 ta' Mejju 1961 (Kollez. Vol. XLV P IV p 947). Fl-Appell Kriminali fl-ismijiet Il-Pulizija v. Anna Rita sive Anita Camilleri deciz fil-25 ta' Settembru 2003, intqal: "Illi gie ritenut in subiecta materia illi l-pedestrian ghalkemm ghandu dritt ikun fil-karreggjata biex jaqsam, certament ghandu wkoll id-dover li juza prudenza biex jaqsam, Jekk il-pedestrian ikun negligenti pero', dan ma jassolvix lid-driver tal-car milli juza dak il-grad ta' reasonable care li tinhtieg. Dana kollu jinghad sakemm ma tkunx giet mill-pedestrian krejata lid-driver, bl-imprudenza tieghu, emergenza subitanea imprevedibbli, li rrendiet impossibbli, jew mhux ragonevolment possibbli, azzjoni evaziva tempestiva. (ara Appell Kriminali Il-Pulizija vs. J. Formosa, Vol. XLIII. P. IV p. 1023). "F'sentenzi ohra imbaghad, gew elaborati sitwazzjonijiet fejn din l-emergenza subitanea tavvera ruha, e.g. 'meta jaqsam f'daqqa w jissorprendi lill-konducent jew jaghmel xi moviment insolitu w inaspettat' (App. Kriminali Il-

Pulizija vs. J. Thornton Vol. XLV. P. Iv p. 920) jew meta pedestrian jinzel inaspettatament minn fuq il-bankina, jew li jaqsam jew jitfaccja ghall-gharrieda minn wara xi car iehor; jew li johrog minn xi kurva fit-triq; jew li jitfaccja ghall-gharrieda w inaspettatament quddiem il-karozza.' (App. Kriminali Il-Pulizija vs. Cassar Desain Vol. XLVI. P.IV. p765) . "Mill-banda l-ohra pero` gie ukoll ritenut li driver ma jistax jissolleva b'success id-difiza tas-sudden emergency meta l-emergenza ikun holoqha hu (App. Kriminali Il-Pulizija vs. Capt. A. Gera [13.12.1968]). Dan ghaliex f'kaz simili d-driver ikun qieghed isofri minn self inflicted incapacity effett tas-sewqan hazin tieghu antecedenti jew konkomitanti. "Illi gie mbaghad dejjem ritenut li f'sede kriminali kull sewwieq iwiegeb ghall-agir tieghu indipendentement minn dak li jaghmel haddiehor, ammenoche' dak li jigri ma jkunx dovut unikament u eskluzivament ghall-htijiet da parti ta' haddiehor (App. Kriminali Il-Pulizija vs. Gaetano Schembri (16.3.1961); Il-Pulizija

vs. John Polidano (3.11.1963); Il-Pulizija vs. Rev. C. Mifsud (XXXVII . p.IV. p.1131) u ohrajn) Dana ghaliex il-contributory negligence ma tezonerax lis-sewwieq jekk ma tkunx il-kawza unika tas-sinistru (Vol. XXXVIII, p.IV. p.883)." Huwa dezumibbli minn dawn il-gudikati illi kemm il-pedestrian kif ukoll il-konducent ta' vettura ghandhom josservaw dejjem ir-regoli tal-prudenza u tal-bon sens fic-cirkolazzjoni stradali. Fattur determinanti iehor li jemergi minn dawn l-istess gudikati huwa dak li biex driver ta' vettura jiskansa ruhu minn addebitu ta' htija jrid juri li hu gie rinfaccjat minn sitwazzjoni inevitabbli li ssorprendietu. Dan aktar u aktar meta "fi trieqtu jinzerta nies li minhabba l-eta` taghhom jew ghal xi raguni ohra ma jkollhomx la dik ic-celerita` ta' percezzjoni, la dik il-prontezza ta' decizjoni, u lanqas dik l-izveltezza ta' movimenti, li jehtiegu ccirkostanzi mprovvizi" - "Il-Pulizija -vs- Joseph Thornton", Appell Kriminali, 18 ta' Marzu 1961 (Kollez. Vol. XLV P IV p 920). Illi dwar x'jobbligu jikkomporta iz-zamma ta'

> ***"proper look out" fuq is-sewwieq, huwa ben stabbilit li hu dover ta' driver to see what is in plain view... u li min ma jarax dak li ragonevolment ghandu jara jfisser li ma kienx qed izomm a proper lookout... Keeping a proper lookout means more than looking straight ahead – it includes awareness of what is happening in one's immediate vicinity. A motorist should have a view of the whole road from side to side and, in the case of a road passing through a built up area, of the pavements on the side of the road as well."*** (Il-Pulizija vs Roderick Debattista – AK deciz 26-5-2004)

Illi fi **<u>Newhaus N.D. vs Bastion Insurance Co. Ltd.</u>** (1968), il-Qrati Inglizi kienu rritenew li:

> *"Keeping a proper lookout means more than looking straight ahead – It includes awareness of what is happening in one's immediate vicinity. A motorist should have a view of the whole road from side to*

side and, in the case of a road passing through a built up area, of the pavements on the side of the road as well."

Illi l-istess Qorti ta' l-Appell Kriminali rriteniet ukoll fil-kaz bl-ismijiet <u>Il-Pulizija vs Joseph Grech</u> deciz fis-6 ta' Gunju 2003 li:

"... biex nuqqas ta'proper look out iwassal ghal responsabbilta penali l-Qorti trid tkun sodisfatta illi kieku ma kienx ghal dak innuqqas dik il-hsara x'aktarx kienet tigi evitata jew x'aktarx li ma kinitx issehh f'dak il-grad li effettivement sehhet..."

Illi fuq allegat responsabbilta' ta' xi terzi gie ritenut mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza bl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Nazzareno Farrugia</u>** (Vol. XXXIII p.968) li meta jista' jkun hekk jinkombi fuq id-difiza l-piz tal-prova sal-grad tal-probabbli biex juri li f'dak li gara ma kellux htija. Dan ghaliex jistghu

ikkonkorru fatti li jikkostitwixxu dak li jissejjah *res ipsa loquitur*.

Illi a rigward sewqan traskurat, bla kont, u perikoluz il-Qrati taghna kellhom l-okkazjoni li jittrattaw fuq dawn ukoll b'mod partikolari f'kawza bl-ismijiet **Il-Pulizija vs Alfred Mifsud** (Appell Kriminali deciz 06.05.1997):

> *"Sewqan traskurat (negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola, il-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun, jammonta wkoll ghal sewqan traskurat. Sewqan bla kont hu deskritt fis-subartikolu (2) ta' l-imsemi artikolu 15 bhala sewqan 'bi traskuragni kbira'. Din it-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-*

grad ta' traskuragni tkun kbira u tinkludi l-kazijiet fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu minhabba l-probabbilita' ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif ukoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji. Sewqan perikoluz (dangerous driving) jirrikjedi li fil-kaz partikolari s-sewqan kien ta' perikolu ghal terzi jew ghall-propjeta' taghhom. Biex wiehed jiddeciedi jekk kienx hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin u l-lokalita' ta' l-incident u l-presenza o meno ta' traffiku iehor jew ta' nies ghaddejjin bir-rigel."

Fis-sentenza kkwotata hawn fuq gie ritenut ukoll li biex javvera ruhu r-reat ta' sewqan perikoluz, hemm bzonn ta' certu grad ta' *recklessness* li giet definita bhala *wilfully shutting one's eye*. Min-naha l-ohra sewqan negligenti jew traskurat ifisser nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali.

Fil-fatt fl-Appell Kriminali **Il-Pulizija vs Mario Gellel** deciz fid-19 ta' Frar 2004:

> *"... kif gie ritenut minn din il-Qorti diversament preseduta, jekk sewqan hux (i) negligenti, jew (ii) bla kont jew (iii) perikoluz hi kwistjoni ta' 'degree' (App. Krim. Pul. vs. Charles Bartolo, 14.3.59, Pol. vs. Wilson [Vol. XXXIX iv. 1018] u Pul. vs. Alfred Vella [Vol. XLIV, p. 933]) u kif jidhru wara xulxin huma fl-iskala tas-serjeta` taghhom (App. Krim. Pul. vs. Hardingham, 19.10.1963). Gie wkoll ritenut li biex jintegra ruhu r-reat ta' sewqan perikoluz, hemm bzonn ta' certu grad ta' 'recklessness' (App. Krim. Pul. vs. Charles Farrugia [Vol. XXXIX iv.9 78]). 'Recklessness' giet definita bhala 'wilfully shutting one's eye' (App. Krim. Pul. vs. Joseph Aquilina, 20.4.1963). Invece sewqan negligenti jew traskurat ifisser nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali (App. Krim. Pul. vs. Antonio Spiteri [Vol. XLIV iv. 892])".*

Ikkunisdrat

Illi d-difiza hija bbazata fuq il-fatt illi l-incident *de quo* sehh minhabba x-xemx qawwija li kien hemm fil-hin tal-incident u li ghamilha difficli lill-imputata biex issuq u minhabba negligenza da parti tal-vittmi li kienu miexjin fl-istess vija tal-karozzi u ghalhekk ma setghux ikunu konxji ta' x'karozzi kienu gejjin minn warajhom. Ghalhekk b'din in-negligenza huma holqu imprevist li ghalih ma setghet tiehu l-ebda azzjoni diversiva.

Illi pero' jinghad li l-imputata fl-ebda hin ma rat lill-konjugi Cucciardi jekk mhux meta hasset hoss mal-windscreen, la rathom mill-boghod jimxu gialadarba t-triq kienet dritta u l-anqas mad-daqqa ma rathom u dan peress li hija tghid illi semghet hoss.

Hija qed tibbaza din l-asserzjoni dwar in-negligenza taghhom fuq il-premessa li huma kienu miexjin fuq l-istess naha tal-karozzi u ghalhekk ma setghux jarawhom. Pero' kif kienet

xehdet il-parte civile Gemma Cucciardi, ftit tal-hin qabel ma gara l-incident, ir-ragel taghha qallha sabiex jghagglu u jzommu jdejn xulxin ghaliex kienet gejja karozza ohra b'certa velocita' u ghalhekk kienu ben konxji tal-karozzi li kienu gejjin minn warajhom. Huma fil-fatt u fil-mument tal-incident kienu miexjin wara xulxin anke jekk id-difiza qisha qed tikkontesta dan il-fatt. Illi din il-Qorti thoss li l-verzjoni tal-parte civile kif ukoll mad-dinamika tal-incident u l-griehi subiti mill-vittmi ma hemm xejn x'jindika l-kontra ta' dak li qalet il-parte civile Gemma Cucciardi u ghalhekk ma tarax kif dawn setghu kienu l-kawza sinistra ta' dan l-incident.

Illi huwa wisq aktar probabbli li l-imputata kien mohhha f'affarijiet ohra meta kienet qed issuq tant illi ma ratx il-vittmi jimxu minn certa distanza u cioe' qabel ma bdiet taghmiha x'xemx.

Irrizulta li ghalkemm l-imputata kienet qed isuq b' velocita' ezatt fil-limitu ta' dak stabbilit fil-ligi u cioe' ta' cirka tmenin (80kfs) kilometru fis-siegha din kellha tnaqqas il-velocita'

taghha drastikament meta ndunat illi x-xemx ma bdietx thalliha tara sew. Dan gie stabbilit ampjament mill-espert Mario Butigieg fejn anke ghamel analizi approfondita u sostnuta minn awturi awtorevoli meta mqabbel l-impatt u l-velocita' li kienet ghaddejja bih. Gie stabbilit ukoll hemmhekk illi li kieku kienet naqset il-velocita' kif suppost, il-vittma Carmelo Cucciardi ma kienx jigrilu xejn jew ftit li xejn.

Illi fil-fehma tal-Qorti l-imputata, li kienet qed isuq b'certu velocita' ghalkemm fil-limitu, fi triq fejn it-traffiku kien mexxej jew xejn ghall-ahhar, u peress li qatt ma kienet tobsor jew ma rat l-ebda persuna timxi fit-triq, ma zammitx dik il-proper look out mehtiega.

Fil-verita' hija naqset li tara dak li kien *in very plain view*, cioe' zewg persuni li kienu miexjin fil-genb tat-triq. U naqset li tarahom mhux ghax ghamietha x-xemx dak il-hin tal-incident ghalkemm mhux ikkontestat, izda ma rathomx hafna qabel meta l-vizibilita' kienet ahjar.

Ghaldaqstant il-kawza prossima ta l-incident kien in-nuqqas ta' *proper look out* tal-imputata. U din il-kondotta volontarja negligenti giet segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz involontarju.

Ghalhekk isegwi li la darba l-kawza prossimma tal-incident kien in-nuqqas ta' *proper look out* da parti tal-imputata, is-sehem li talvota seta' kellhom l-ahwa Zahra fl-incident naxxenti mill-fatt li skont kif qalet id-difiza riedu jimxu fuq il-karreggjata opposta ghandu relevanza biss ai fini ta' kalibrar tal-piena.

Illi fid-dawl tas-suespost il-Qorti hija tal-fehma li l-ewwel zewg imputazzjonijiet gew sodisfacjentement pruvati.

Illi permezz tat-tielet (3) imputazzjoni l-imputata qed tigi addebitata b' sewqan traskurat, bla kont u perikoluz. Fil-fehma tal-Qorti s-sewqan tal-imputata, sewqan b'certa velocita' meta hija tghid li l-vizibilita' taghha kienet ristretta mix-xemx, flimkien mal-fatt li hija naqset milli zzomm *proper look out*,

jaqa' taht definizzjoni ta' sewqan bla kont u traskurat cioe' sewqan fejn il-grad ta' traskuragni tkun kbira u tinkludi l-kazijiet fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu minhabba l-probabbilita' ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif ukoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji.

Sewqan li kien indikattiv ta' nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita s-sinistri stradali. Illi konsegwentement din il-Qorti ma thossx li gie ppruvat is-sewqan perikoluz u dan ghaliex minghajr pregudizzju ghal dak li nghad hawn fuq, l-imputata ma kinitx qed issuq b'xi qziez jew b'xi velocita' 'il fuq mil-limiti jew taht l-influwneza ta' xi sustanza.

Ikkunsidrat

Illi dwar il-piena hemm diversi fatturi x'jittiehdu inkonsiderazjoni. Ir-reati li taghhom qed tinstab hatja l-imputata huma reati gravissimi u l-effetti taghhom kien

altrettant gravi u dan peress li tilfet hajjtitha persuna u persuna ohra garrbet griehi hfief. Ghal dawn ir-reati l-piena prevista fid-data li sar ir-reat kienet dik ta' prigunerija bejn hames (5) u ghaxar (10) snin. Dawn il-parametri kienu jeskludu l-applikazzjoni tal-Artikolu 28A tal-Kapitolu 9 kif ukoll l-Artikolu 7 tal-Kapitolu 446 konsewgentement l-unika piena li setghet taghti l-Qorti hija dik ta' prigunerija effettiva. Illi l-imputata ghandha fedina penali netta u l-Qorti m'ghandhiex dubju li diga' qed thallas ghal dan l-incident bl-effetti li halla fuqha psikologikament anke kif setghet tara personalment mill-atteggjament tal-imputata fil-Qorti.

Illi pero' wara sentenza tal-Qorti tal-Appell fil-kawza bl-ismijiet **Il-Pulizija vs Dorianne Camilleri** (Appell Kriminali 89/2017 per Imh Edwina Grima – deciza 28/2/2018) u diversi sentenzi ohra fejn il-Qorti giet rinfaccjata ma' piena hafna harxa f'certi sitwazzjonijiet intqal illi:

> ***"Illi inoltre l-parti leza f'dawn il-proceduri, eredi tal-mejjet Alfred Zahra, iddikjara quddiem il-Qorti illi***

> ***hemm qbil illi piena karcerarja effettiva 56 f'dan il-kaz ma hijiex idonja. Din il-Qorti taqbel perfettament tenut kont ukoll tal-fatt illi l-appellanti iddispjaciha ghal akkadut u ghandha fedina penali nadifa."***

Illi ghalhekk l-Artikolu 225 tal-Kapitolu 9 gie emendat fis-sena elfejn u sbatax (2017) sabiex issa jaghti aktar diskrezzjoni li l-Qorti tista' taghti piena aktar idoneja skond il-kaz. Infatti dan sar jaqra hekk:

> *(1) Kull min, b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni, jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni tiegħu, jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti, jikkaġuna l-mewt ta' xi ħadd, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena ta' priġunerija għal żmien mhux iżjed minn erba' snin jew multa mhux iżjed minn ħdax-il elf sitt mija u sitta u erbgħin euro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (11,646.87).*

(2) Meta min ikkommetta r-reat ikun kkaġuna l-mewt ta' iżjed minn persuna waħda jew meta flimkien mal-mewt ta' persuna jkun ikkaguna ukoll offiża fuq il-persuna ta' xi persuna jew persuni oħra l-piena għandha tkun dik ta' priġunerija sa għaxar snin."

Illi ghalhekk tenut kont ta' dan il-bdil fl-artikolu 225 u a bazi tal-insenjament illi ghandha tigi erogata l-aktar piena favorevoli ghall-imputat, din il-Qorti ser tinfliggi piena bbazata fuq dan l-artikolu hekk kif emendat fis-sena elfejn u sbatax (2017).

Inoltre u minghajr pregudizzju ghal dak li nghad f'din is-sentenza tirrakomanda li l-imputata Joanne Zerafa ma titlifx ix-xoghol taghha bhala ghalliema u dan minhabba xi proceduri ta' dixxiplina li talvolta jistghu jigu nsitwiti kontriha minhabba dan l-incident.

Ghal dawn il-motivi l-Qorti filwaqt li ma ssibx lill-imputata hatja tat-tielet (3) imputazzjoni inkwantu tirreferi ghal sewqan

perikoluz mil-liema addebita qed tigi liberata, wara li rat l-Artikolu 225(1)(2) tal-Kapitolu 9 u l-Artikolu 15(1)(a) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta ssib lill-imputata **Joanne Zerafa** hatja tal-ewwel (1), t-tieni (2) u t-tielet (3) (inkwantu tirreferi ghal sewqan bla kont u traskurat) imputazzjonijiet u tikkundannaha ghal sentejn (2) prigunerija li bl-applikazzjoni tal-Artikolu 28A tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta qed jigu sospizi ghal erba' (4) snin u tiskwalifika lill-istess imputata minn kull licenzja tas-sewqan ghall-perjodu ta' sitt (6) xhur dekorribbli minn nofsillejl ta' ghada.

Inoltre u bl-applikazzjoni tal-artikolu 533 tal-Kapitolu 9 qed tordna lill-imputata biex thallas lir-Registratur ta' din il-Qorti s-somma ta' elfejn, tliet mija u sitta u tletin ewro u sitt centezmi (€2,336.06) rapprezentanti spejjez tal-esperti nominati fl-inkjesta.

____

Dr Claire L. Stafrace Zammit B.A. LL.D.
Magistrat